

6. Trudove pravo: pidruch. / [V.V. Zhernakov, S.M. Prylypko, O.M. Yaroshenko ta in.] ; za red. V.V. Zhernakova. – Kh. : Pravo, 2012. – 496 s.
7. Chernyavs'ka Ye.I. Sotsial'ne partnerstvo yak typ i instytut sotsial'no-trudovykh vidnosyn / Ye.I. Chernyavs'ka // Ekonomyka u upravlenye. – 2011. – # 6. – S. 71-75.
8. Prylypko S.M. Kolektyvni uhody yak rezul'tat sotsial'noho partnerstva (suchasnyy stan i perspektyvy rozvytku): monohr. / S.M. Prylypko, O.M. Yaroshenko, N.M. Klymenchuk. – X. : Vyd-vo FINN, 2011. – 256 s.
9. Volynka K.H. Teoriya derzhavy i prava: navch. posib. / K.H. Volynka. – K. : MAUP, 2003. – 240 s.
10. Trunova H.A. Pravove rehulyuvannya sotsial'noho partnerstva v Ukraini: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: spets. 12.00.05 / H.A. Trunova. – Kh., 2008. – 22 s.
11. Zhdanenko S.B. Sotsyal'noe partnerstvo kak ynstytutsyonal'no-pravovaya forma partnerstva / S.B. Zhdanenko // Prob. zakonnosti: resp. mizhvidom. zb. – Kh. : NYuAU, 1999. – Vyp. 37. – S. 7-13.
12. Zhernakov V. Sotsial'no-trudovi vidnosyny: ponyattya, sub"yekty, pravove rehulyuvannya / V. Zhernakov / Pravo Ukrainy. – 1999. – # 10. – S. 41-45.
13. Kyzhanovskaya A.A. Rossyya na puty k sotsyal'nomu partnerstvu: (Trudovye otnosheniya na osnove vzaymnykh perehovorov mezhdru naemnyy rabotnykamy u rabotodatel'nyy) / A.A. Kyzhanovskaya // Hos-vo y pravo. – 1997. – # 12. – S. 43-49.
14. Rozvytok zakonodavstva pro pratsyu i sotsial'ne zabezpechennya: zdobutky i problemy: tezy dop. ta nauk. povidoml. uchasn. IV Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Kharkiv, 5-6 zhovt. 2012 r.) / za red. V.V. Zhernakova. – X. : Pravo, 2012. – 500 s.
15. Dmytrenko Yu.P. Trudove pravo Ukrainy: pidruch. / Yu.P. Dmytrenko. – K. : Yurinkom Inter, 2009. – 624 s.
16. Pro orhanizatsiyi robotodavtsiv, yikh ob"yednannya, prava i harantiyi yikh diyal'nosti: Zakon Ukrainy vid 22.06.2012 r., # 5026-VI // Vidom. Verkhov. Rady Ukrainy. – 2013. – # 22. – St. 216.
17. Kodeks zakoniv pro pratsyu Ukrainy vid 10.12.1971 r., # 322-VIII // Vidom. Verkhov. Rady Ukrainy. – 1971. – Dod. do # 50. – St. 375.
18. Pro sotsial'nyy dialoh v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 23.12.2010 r., # 2862-VI // Vidom. Verkhov. Rady Ukrainy. – 2011. – # 28. – St. 255.
19. Konventsyya MOP pro svobodu asotsiatsiyi ta zakhyst prava na orhanizatsiyu: mizhnar. dokument # 87 vid 09.07.1948 r. // [Elektron. resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg125>
20. Konventsyya MOP pro zastosuvannya pryntsyviv prava na orhanizatsiyu i na vedennya kolektyvnykh perehovoriv: mizhnar. dokument # 98 vid 01.07.1949 // [Elektron. resurs]. – Rezhym dostupu: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/993_004
21. Konventsyya MOP pro zakhyst prava na orhanizatsiyu ta protsedury vyznachennya umov zaynyatosti na derzhavniy sluzhbi: mizhnar. dokument # 151 vid 27.06.1978 r. // [Elektron. resurs]. – Rezhym dostupu: zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=993_187
22. Konventsyya MOP pro spryannya kolektyvnym perehovorom: mizhnar. dokument # 154 vid 19.06.1981 r. // [Elektron. resurs]. – Rezhym dostupu: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=993_006
23. Rekomendatsyya shchodo protsedur vyznachennya umov zaynyatosti na derzhavniy sluzhbi: mizhnar. dokument # 159 vid 27.06.1978 r. // [Elektron. resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main>

Рецензент: кандидат юридичних наук Грובהва А.А.

УДК 349.2

Пироговська В.О.,

аспірант кафедри трудового права та права соціального забезпечення
Київського Національного університету імені Тараса Шевченка

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПАРТНЕРСЬКИХ ВІДНОСИН ПРАЦІВНИКІВ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

У статті аналізуються загальні засади правового регулювання соціально-партнерських відносин працівників сільського господарства України, їх правова основа. Розглядаються трудові права найманих працівників сільського господарства та зроблені висновки щодо становлення нових соціально-трудова та соціально-партнерських відносин працівників сільського господарства.

Ключові слова: правове регулювання, соціально-партнерські відносини, працівник сільського господарства, соціальне партнерство, колективні відносини, трудові права.

Пироговская В.А.,

аспирант кафедри трудового права и права социального обеспечения
Киевского Национального университета имени Тараса Шевченко

ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ СОЦИАЛЬНО-ПАРТНЕРСКИХ ОТНОШЕНИЙ РАБОТНИКОВ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА

В статье анализируются общие принципы правового регулирования социально-партнерских отношений работников сельского хозяйства Украины, их правовая основа. Рассматриваются трудовые права наемных работников сельского хозяйства и сделаны выводы относительно становления новых социально-трудовых и социально-партнерских отношений работников сельского хозяйства.

Ключевые слова: правовое регулирование, социально-партнерские отношения, работник сельского хозяйства, социальное партнерство, коллективные отношения, трудовые права.

Pirogovskaya V.A.,

graduate student of labor law and social security law
Taras Shevchenko National University of Kyiv

LEGAL REGULATION OF SOCIAL-PARTNERSHIP RELATIONSHIP OF AGRICULTURAL WORKERS

The article analyses the General principles of legal regulation of social relationships and partnerships agricultural workers of Ukraine, their legal basis. Focuses on the employment rights of employees agriculture, and conclusions about the emergence of new socio-labour and social partnerships for agricultural workers.

Summarized that an important factor in the emergence of new industrial relations of agricultural workers in the state is the creation and functioning of social partnership as an ideology of society. However, the level of public awareness, economic hardship and decline in living standards oriented subjects contractual relationship likely to shape the conflict resolving disputes than on harmony and understanding. It is necessary to take into account the fact that in economically developed countries, forming a system of social partnership was for decades, and all its elements gradually perfected. In Ukraine, considering the needs of the present stage of economic development, such a system must be created in a very short time.

Keywords: legal regulation, social relations, agriculture worker, social partnership, collective relations, labour law.

Актуальність проблематики. В процесі ринкових перетворень в аграрному секторі економіки соціально-партнерські відносини в аграрних підприємствах зазнали і продовжують зазнавати суттєвих змін. Проблеми вдосконалення правового регулювання соціально-партнерських відносин на етапі переходу до ринкової економіки завжди знаходилися в центрі уваги вчених-правознавців.

Порівняно з іншими галузями виробництва праця в галузі сільського господарства має свої особливості регулювання соціально-партнерських відносин, які разом із характером праці зумовлюють особливий режим робочого часу, часу відпочинку, оплати та охорони праці сільських працівників. Сільськогосподарська праця відрізняється від всіх інших видів тим, що знаходиться в безпосередній залежності від законів природи, біологічних процесів та кліматичних змін. Соціально-трудова відносини – це система взаємних погоджень, компромісів, угод і договорів між роботодавцями і найманими працівниками за участю держави. Формування соціально-трудова відносин пройшло чотири етапи свого розвитку – від ранньокапіталістичного, при повній незахищеності працівників від роботодавця, до соціального партнерства.

Соціальне партнерство – це система відносин між працівниками, роботодавцями та виконавчою владою, які виступають сторонами соціального партнерства у ході реалізації їх соціально-економічних прав та інтересів, направлена на врахування інтересів працівників і роботодавців шляхом взаємних переговорів,

консультацій, в досягненні та укладенні сторонами угод, колективних договорів і в прийнятті спільних рішень. Сторонами соціального партнерства є працівники, роботодавці, органи державного управління та місцевого самоврядування в особі уповноважених ними представників. Формами соціального партнерства є організаційні, правові і економічні заходи в сфері соціально-трудова і пов'язаних із ними економічних відносин та вирішення соціально-трудова конфліктів [12, с.33]

Законодавство України про соціальне партнерство ґрунтується на Конституції України і складається з Кодексу законів про працю України, цього Закону, Законів України «Про колективні договори і угоди», «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)», «Про зайнятість населення» та інших нормативно-правових актів, виданих відповідно до нього.

Соціальне партнерство в сільському господарстві є найприйнятнішим методом оптимізації досягнення балансу інтересів роботодавців та найманих працівників. Відносини соціального партнерства мають колективний характер, бо в їх основі лежить колективний інтерес об'єднань працівників – професійних спілок з одного боку, а з іншого – об'єднань власників-акціонерів, спілок підприємств.

Ступінь наукової розробки проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що питаннями удосконалення системи соціально-трудова відносин, мотивації праці, формування дієвого соціального партнерства тощо займаються багато вчених-економістів. Дослідження цієї проблематики в аграрному секторі економіки здійснювали такі вчені, як В. Дієсперов, М. Малік, О. Попова, І. Прокопа, В. Терещенко, Л. червінська, К. Якуба та ін.

Метою статті є визначення сучасного стану правового регулювання соціально-партнерських відносин працівників сільського господарства.

Виклад матеріалу. На сьогодні наша держава впевнено стала на шлях радикальних ринкових реформ. Їх епіцентром є земельна та аграрна реформи, головна мета яких полягає в тому, щоб перевести сільське господарство на засади багатоструктурної аграрної економіки, створити можливість виникнення нових форм господарювання на селі, заснованих на праві приватної власності на землі сільськогосподарського призначення. Серед них – важливий і юридично досить чітко визначений такий суб'єкт господарювання, як фермерське господарство.

З розвитком у нашій державі фермерського укладу виникає багато проблем, що стосуються правового регулювання як трудових так і соціально-партнерських відносин у сфері праці в фермерських господарствах як членів господарства, так і тих осіб, які не є членами господарства (найманих працівників) [3, с.152]

У сучасних умовах в систему суспільних відносин, що становлять предмет трудового права, входять індивідуальні відносини щодо застосування найманої праці й колективні трудові відносини. У сучасний період відбувається «реконструкція» відносин, тісно пов'язаних з трудовими. Передусім з цих відносин виділилася і за новим соціальним змістом, і за законодавчим забезпеченням група колективних трудових відносин. На нашу думку, цю групу складають відносини: соціального партнерства з участі трудових колективів у встановленні колективних умов праці, з участі трудових колективів в управлінні організаціями, щодо укладення і виконання колективного договору і колективних угод на галузевому, регіональному і національному рівнях,

щодо діяльності професійних спілок та інших органів представництва трудових колективів у соціально-трудовах відносинах та із застосування трудового законодавства, з приводу утворення об'єднань роботодавців та їхньої діяльності, з вирішення індивідуальних і колективних трудових спорів. [7, с.66]

Суттєвою особливістю сучасного періоду є те, що з розвитком соціального партнерства в сільському господарстві, колективні відносини вийшли за рамки підприємств і створили нову соціально-трудова вертикаль, що пронизує тканину трудових відносин від рівня конкретного підприємства до загальнонаціонального рівня.

У соціальному партнерстві держава виконує особливу роль – встановлення у законодавстві мінімальних стандартів і гарантій у сфері трудових відносин, а також здійснює пряме регулювання певних відносин і передбачає судовий захист у всіх випадках порушення трудових прав працівників і трудових колективів.

Колективні трудові відносини – це середовище буття індивідуальних трудових відносин. Вони зайняли рівноправне місце з індивідуальними трудовими відносинами. Більше того, індивідуальні трудові відносини за тією правовою моделлю, котра складається у даний час, не можуть існувати без колективних правовідносин, оскільки для всіх роботодавців є обов'язковими зобов'язання, які визначені Генеральною, галузевою, регіональною угодами, а також колективним договором (інша справа, що зміст колективних угод поки що далекий від необхідного, але це питання вдосконалення правового регулювання, а не суті самої правової моделі). Слід визнати, що організаційний елемент властивий не тільки колективним правовідносинам, але рівною мірою й індивідуальним. Що являють собою інститути оплати праці, дисципліни праці, робочого часу як не організацію індивідуальних трудових відносин? За всіма елементами індивідуальних трудових відносин простежується зв'язок з колективними трудовими відносинами.

Трудові права і обов'язки складають основу спеціального правового статусу всіх найманих працівників, регулюються нормами трудового права. Фактично в КЗПП України знайшли конкретизацію конституційні права та обов'язки найманих працівників, якими є сільськогосподарські працівники (за винятком членів виробничих с/г кооперативів, інших кооперативних підприємств).

Однак, особливості сільськогосподарського виробництва дають підставу говорити про специфіку умов праці найманих працівників у сільському господарстві. Такі особливості викликані тим, що сільськогосподарська праця носить сезонний характер, пов'язана з обробіткою землі, на результати праці суттєво впливають природні фактори, розбіжність робочого періоду (оранка) з періодом виробництва (з періодом дозрівання та збору врожаю).

Зазначенні обставини, а також специфіка сільськогосподарського виробництва не дають можливості передбачити у нормативних актах, прийнятих в централізованому порядку, вирішення всіх питань з правового регулювання сільськогосподарського виробництва. У зв'язку з цим, на підставі чинного законодавства, в кожному окремому аграрному підприємстві приймаються локальні правові акти, які регулюють відносини з приводу праці що не врегульовані централізованим законодавством (Статути, Положення про оплату праці, Правила внутрішнього трудового розпорядку тощо).

Отже, специфіка сільськогосподарського виробництва впливає на особливості правового регулювання праці найманих сільськогосподарських працівників. Окрім трудових прав і обов'язків зміст правового статусу сільськогосподарських працівників складають також управлінські, майнові і земельні права і обов'язки. Специфіка і особливості правового статусу найманих сільськогосподарських працівників також закріплені Галузевими правилами внутрішнього трудового розпорядку для робітників і службовців підприємств, установ, організацій сільського господарства від 10 січня 1985 р. Положенням про спеціаліста сільського господарства від 19 грудня 1977 р. [9, с.17]

Отже, розглянемо докладніше правове регулювання соціально-партнерських відносин працівників в сільському господарстві. Цілеспрямоване управління виробничою діяльністю трудових колективів сільськогосподарських підприємств досягається впровадженням і закріпленням наукових форм організації праці, тобто раціональних форм поєднання трудових ресурсів із засобами виробництва, які забезпечують ефективність виробничого процесу при постійному поліпшенні соціальних умов праці селян.

За роки існування України як самостійної незалежної держави прийнято значну кількість нормативних актів, спрямованих на поліпшення регулювання праці в сільському господарстві. Це закони «Про селянське (фермерське) господарство», «Про господарські товариства», «Про сільськогосподарську кооперацію», «Про охорону праці». Ними та іншими нормативно-правовими актами передбачені організаційно-правові форми сільгосптоваровиробників, їх структурний склад та форми організації виробництва [10, с.152].

Для державних сільськогосподарських підприємств притаманні такі структурні виробничі підрозділи, як постійні виробничі бригади, ланки, механізовані загони для виконання спеціалізованих робіт і т. ін. У великих сільськогосподарських підприємствах можуть створюватися галузеві і багатогалузеві, а також комплексні бригади. Найбільшим структурним підрозділом є ділянка. Вона може складатися, залежно від спеціалізації товаровиробника, з різних формувань, наприклад ферми, бригади. Ланка — це внутрішньо-бригадне (внутрішньоструктурне) стійке формування. Останнім часом у зв'язку з розвитком підсобних підприємств та промислів почали з'являтися такі виробничі підрозділи, як цехи та відділення.

Згідно з правилами внутрішнього трудового розпорядку сільськогосподарського підприємства керівник виробничого підрозділу встановлює особисто або через фахівців (ланкових, бригадирів, завфермами) завдання членам сільськогосподарського підприємства на виконання робіт з урахуванням їх виробничої кваліфікації, віку, стану здоров'я, знайомить їх з нормативами виробітку, розцінками за обсяг виконаних робіт, забезпечує працівників необхідними для роботи засобами виробництва, а при потребі і транспортом для поїздки на роботу, закріплює за ланками та окремими працівниками техніку, робочу худобу тощо, найбільш раціонально організовує працю робітників, створює безпечні умови праці, здійснює контроль за якістю і строками робіт, облік праці і заробітку кожного члена підприємства, забезпечує дотримання трудової дисципліни; вживає заходів щодо ефективного використання і збереження державного майна та майна підприємства, організовує ремонт будинків, споруд, транспортних засобів та інвентаря. [4, с.15]

При здійсненні виробничої і господарської діяльності підрозділів втілюються методи організації і стимулювання праці, які забезпечують в умовах ринкових відносин залежність розмірів заробітної плати працівників від кінцевих результатів сільськогосподарського року.

Нормуванням робочого часу визначаються межі періодів, коли працівники повинні бути на підприємстві і виконувати свої обов'язки. У напружені періоди сільськогосподарських робіт у разі виробничої необхідності правління підприємства може змінювати час початку і закінчення роботи проти вказаного в розпорядку дня, керівники підприємств можуть призначати працівників на роботу в нічний час. Для працівників підприємств, зайнятих у тваринництві та на інших роботах, пов'язаних з безперервним циклом виробництва, а також для механізаторів у напружені періоди сільськогосподарських робіт вводиться двозмінна або тризмінна робота. Тривалість робочого часу працівників державних сільськогосподарських підприємств регулюється Кодексом законів про працю України. Його норми визначають скорочену тривалість робочого часу, тривалість щоденної роботи, роботи напередодні святкових, неробочих і вихідних днів, роботу в нічний час, початок і закінчення роботи, поділ робочого дня на частини (статті 50—65 КЗпП). Ці норми мають конституційний характер.

Так, ст. 45 Конституції України проголошує: «Кожен, хто працює, має право на відпочинок». Це право забезпечується наданням днів щотижневого відпочинку, а також оплачуваної щорічної відпустки, встановленням скороченого робочого дня щодо окремих професій і виробництв, скороченої тривалості роботи в нічний час. У сільському господарстві виконання цих конституційних вимог має свої особливості. Голові підприємства, його заступникам, головним (старшим) фахівцям, а також членам підприємства, які працюють у тваринництві та інших галузях господарства з безперервним процесом виробництва, вихідні дні надаються за графіком, затвердженим правлінням. Членам підприємства, що працюють у суспільному виробництві, надається оплачувана відпустка, її тривалість визначають загальні збори підприємства. [1]

Трудове законодавство України визначає час відпочинку працівників, зайнятих на роботах у державних сільськогосподарських підприємствах, зокрема перерву робочого дня для відпочинку і харчування, вихідні, святкові і неробочі дні, а також щорічні відпустки (статті 66-84 КЗпП).

Контрактна форма трудового договору застосовується у випадках, передбачених чинними законами. Контракт оформляється у двох примірниках — між власником або уповноваженим органом і працівником — та набуває чинності з моменту його підписання або з дати, визначеної сторонами в контракті, і може бути змінений лише за письмовою угодою сторін. [2, с.59]

Таким чином, можна зробити висновок, що формування соціальної держави не можливе без ефективної взаємодії органів державної влади з об'єднаннями й організаціями, які представляють соціально-економічні й політичні інтереси різних груп населення, передусім таких визначальних в економічному аспекті груп як наймані працівники і роботодавці. Для становлення й розвитку соціально орієнтованої ринкової економіки важливо формування саме української національної моделі соціальної взаємодії. Могутнім суспільно-політичним чинником становлення в Україні соціальної держави має стати усвідомлення і практична реалізація державною владою,

об'єднаннями роботодавців, найманих працівників, суспільством в цілому основних принципів соціального партнерства.

Організаційне забезпечення механізму соціального партнерства включає в себе діяльність узгоджувальних і примирних комісій, трудового арбітражу, експертних аналітичних та консультаційних груп, контроль за виконанням угод, застосування санкцій, створення системи науково-методичного, кадрового й інформаційного забезпечення. Однак в Україні на цей час існуючу систему соціального партнерства ще не можна назвати цілісною й ефективною на всіх рівнях. Недоліки функціонування цієї системи в нашій країні значною мірою обумовлені нерозвиненістю елементів її механізму, зокрема правового, нормативного та організаційного забезпечення. Не чітко структуровані суб'єкти соціального партнерства, не чітко визначено їхній статус.

Актуальними залишаються проблеми здійснення комплексного системного моніторингу стану соціально-трудових відносин на національному та інших рівнях, підвищення на цій основі їх керованості. Розвиток соціального партнерства сприятиме підвищенню конкурентоспроможності національної економіки, а відтак – вирішенню важливих і складних завдань економічного та соціального відродження України. [5, с.11] Сьогодні підвищення якості механізму правового регулювання соціально-партнерських відносин стає можливим лише за рахунок удосконалення відповідного законодавства. Цей процес полягає у створенні найвідповіднішого механізму законодавчого регулювання стану нинішніх соціально-партнерських відносин, виходячи з їх особливостей.

Аграрні відносини як динамічніші, гнучкіші у своєму розвитку вимагають постійного пристосування до них приписів правового регулювання. Тому процес удосконалення полягає у взаємному узгодженні параметрів цих двох систем. Найоптимальнішим напрямом удосконалення законодавства, що врегульовує такі відносини, є його систематизація шляхом кодифікації.

Висновок. На нашу думку, важливим фактором становлення нових соціально-трудових відносин працівників сільського господарства у державі є створення й функціонування системи соціального партнерства як ідеології суспільства. Проте рівень суспільної свідомості, економічні труднощі та зниження життєвого рівня населення орієнтують суб'єктів договірних відносин швидше на конфліктну форму вирішення суперечок, ніж на злагоду й взаєморозуміння. Необхідно враховувати й ту обставину, що в економічно розвинутих країнах формування системи соціального партнерства відбувалося протягом десятиріч, і всі її елементи поступово відпрацьовувалися. В Україні, враховуючи потреби сучасного етапу економічного розвитку, така система повинна бути створена у досить стислі строки.

Список використаних джерел:

1. Конституція (Основний Закон) України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. 1996. - № 30. – Ст. 141.
2. Закон України «Земельний кодекс України» від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2002. - № 3-4. – Ст. 27.
3. Закон України «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року» від 18 жовтня 2005 р. № 2982-IV / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2006. - № 1. – Ст. 17.
4. Закон України «Про особисте селянське господарство» від 15 травня 2003 р. № 742-VI / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. - № 29. – Ст. 232.

5. Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» від 17 липня 1997 р. № 469/97-ВР / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 1997. - № 39. – Ст. 261.
6. Закон України «Про фермерське господарство» від 19 червня 2003р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №45. – Ст. 363.
7. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1971. – Додаток до № 50. – Ст. 375.
8. Александров Н.Г. Трудовое правоотношение / Всесоюзный ин-т юрид. наук. – М.: Юриздат, 1948. – 336 с.
9. Белозерова С. М. Социальная политика в сфере труда / С. М. Белозерова. - М. : Московский гос. Университет, 1995. – С.112-115.
10. Дорошенко Л. С. Управление трудовыми ресурсами : учебное пособие / Дорошенко Л. С. - К. : Изд. МАУП, 1997. – С.16-21.
11. Карпушин М.П. Социалистическое трудовое правоотношение. – М.: Госюриздат, 1958. – 173 с.
12. Орловский Ю.П. Социалистическое трудовое правоотношение / Советское трудовое право: вопросы теории / Иванов С.А., Лившиц Р.З., Орловский Ю.П. – М.: Наука, 1978. – 218 с.
13. Прокопенко В.І. Трудове право України: Підручник. Видання друге, стереотипне. –Х.: Консум, 2000. – 480 с.
14. Більовський О. Основні напрями вдосконалення системи соціального партнерства в Україні [Електронний ресурс]: аналітична записка / О. Більовський; Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. — Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/718>.

References:

1. Konstytutsiya (Osnovnyy Zakon) Ukrayiny : Zakon Ukrayiny vid 28 chervnya 1996 r. # 254k/96-VR / Verkhovna Rada Ukrayiny // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny. 1996. - # 30. – St. 141.
2. Zakon Ukrayiny «Zemel'nyy kodeks Ukrayiny» vid 25 zhovtnya 2001 r. # 2768-III / Verkhovna Rada Ukrayiny // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny. – 2002. - # 3-4. – St. 27.
3. Zakon Ukrayiny «Pro osnovni zasady derzhavnoyi ahrarnoyi polityky na period do 2015 roku» vid 18 zhovtnya 2005 r. # 2982-IV / Verkhovna Rada Ukrayiny // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny. – 2006. - # 1. – St. 17.
4. Zakon Ukrayiny «Pro osobyste selyans'ke hospodarstvo» vid 15 travnya 2003 r. # 742-VI / Verkhovna Rada Ukrayiny // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny. – 2003. - # 29. – St. 232.
5. Zakon Ukrayiny «Pro sil'skohospodars'ku kooperatsiyu» vid 17 lypnya 1997 r. # 469/97-VR / Verkhovna Rada Ukrayiny // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny. – 1997. - # 39. – St. 261.
6. Zakon Ukrayiny «Pro fermers'ke hospodarstvo» vid 19 chervnya 2003r. // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny. – 2003. –#45. – St. 363.
7. Kodeks zakoniv pro pratsyu Ukrayiny vid 10 hrudnya 1971r. // Vidomosti Verkhovnoyi Rady URSR. – 1971. – Dodatok do # 50. – St. 375.
8. Aleksandrov N.H. Trudovoe pravootnoshenye / Vsesoyuznyy un-t yuryd. nauk. – М.: Yuryzdat, 1948. – 336 s.
9. Belozerova S. M. Sotsyal'naya polytyka v sfere truda / S. M. Belozerova. - М. : Moskovskyy hos. Unyversytet, 1995. – S.112-115.
10. Doroshenko L. S. Upravlenye trudovymy resursamy : uchebnoe posobyе / Doroshenko L. S. - К. : Yzd. MAUP, 1997. – S.16-21.
11. Karpushyn M.P. Sotsyalystycheskoe trudovoe pravootnoshenye. – М.: Hosiuryzdat, 1958. – 173 s.
12. Orlovskyy Yu.P. Sotsyalystycheskoe trudovoe pravootnoshenye / Sovet'skoe trudovoe pravo: voprosy teoryy / Yvanov S.A., Lyvshyts R.Z., Orlovskyy Yu.P. – М.: Nauka, 1978. – 218 s.
13. Prokopenko V.I. Trudove pravo Ukrayiny: Pidruchnyk. Vydannya druhe, stereotypne. –Kh.: Konsum, 2000. – 480 s.
14. Bil'ovs'kyu O. Osnovni napryamy vdoskonalennya systemy sotsial'noho partnerstva v Ukrayini [Elektronnyy resurs]: analitychna zapyska / O. Bil'ovs'kyu; Natsional'nyy instytut stratehichnykh doslidzhen' pry Prezydentovi Ukrayiny. — Rezhym dostupu : <http://www.niss.gov.ua/articles/718>.

Рецензент: доктор юридичних наук, професор *Лоцихін О.М.*